

راهنمای بودجه‌نویسی در مدیریت محله

(ویژه تهیه برنامه و بودجه سالانه سرای محلات شهر تهران)

ویرایش نخست

زمستان ۱۳۹۲

www.ketab.ir

شناسه: ۱۳۵۲ - عنوان: پدید آمدن رهنمای بودجه‌نویسی در مدیریت محله (ویژه تهیه برنامه و بودجه سالانه سرای محلات شهر تهران) / مصطفی پاکدل‌نژاد، رضا شادمان‌فر، محمدرضا طالبی‌نژاد؛ زیر نظر معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران (سید محمدهادی ایازی)، دبیرخانه ستاد راهبری مرکزی ساماندهی مشارکت‌های اجتماعی در محلات شهر تهران (محمدرضا طالبی‌نژاد).
مشخصات نشر: تهران: انتشارات فرهنگ و تمدن، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۳۰۰ ص.، ج. ۱، ۱۵×۲۲.۵ سانتی‌متر، جدول، نمودار.

شابک: ۹۶۴-۶۶۹۱-۲۹-۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: محله‌ها - ایران - تهران - بودجه‌ریزی

موضوع: بودجه‌ریزی - ایران - تهران - بودجه‌ریزی

شناسه افزوده: شادمان‌فر، رضا، ۱۳۵۸ -

شناسه افزوده: طالبی‌نژاد، محمدرضا، ۱۳۵۲ -

شناسه افزوده: ایازی، سیدمحمدهادی، ۱۳۴۱ -

شناسه افزوده: شهرداری تهران. معاونت امور اجتماعی و فرهنگی. دبیرخانه ستاد راهبری مرکزی ساماندهی مشارکت‌های اجتماعی در محلات شهر تهران

شناسه افزوده: ستاد راهبری مرکزی ساماندهی مشارکت‌های اجتماعی در محلات شهر تهران

رده بندی کنگره: ۱۴۱۶ پ ۸۹۹ / ۷۹ DSR۲۰

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۱۲۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۴۷۲۶۹

ویراستار فنی: حسین پاکدل‌نژاد.

چاپ اول: ۱۳۹۳ تهران

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۵۰۰ تومان

* * *

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

* * *

تلفن: ۸۸۵۸۱۱۰۴ email: sfti_1390@yahoo.com

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

دبیرخانه ستاد راهبری مرکزی ساماندهی مشارکت‌های اجتماعی در محلات شهر تهران

فهرست مطالب

فصل اول - برنامه و برنامه‌ریزی / ۱۷

فصل دوم- بودجه و بودجه‌ریزی / ۶۳

فصل سوم- آشنایی با اصول کلی بودجه نویسی در شهرداری‌ها / ۹۳

فصل چهارم - نامه و بودجه‌ریزی در محلات شهر تهران / ۱۳۵

فصل پنجم- جداول و راهنماهای اجرایی / ۱۶۳

پیشگفتار

یکی از مهمترین اهداف مکردها و گفتمان محله محوری، تطبیق هر چه بیشتر برنامه‌ها و تخیلی‌ها با نیازها، مطالبات و اولویت‌های مردمی و محلی است. مسائل مالی و بودجه‌ریزی محلات از جمله موارد مهمی بوده که با راه‌اندازی سراهای محلات و ایجاد طرح مدیریت محله و تکمیل ساختار و ساز و کار اجرایی آن مورد توجه مدیران شهرداری تهران و به تبع آن هیأت‌امنای محلات بوده است. با توجه به ریاست و رویکرد مدیریت شهری تهران به برنامه‌ریزی محلی و به تبع آن به واگذاری فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در سطح محلات به هیأت‌های محلات، دیگر نمی‌توان مانند قبل نسبت به بودجه‌ریزی برنامه‌ها اقدام کرد. پس از تشکیل و استقرار ساختار مدیریت محله، فراهم کردن نسبی زیرساخت‌ها و امکانات اولیه و ضروری برای فعالیت و مشارکت مردمی در سطح محله، سه انتظار عمده وجود داشت:

۱- شهرداری تهران بخشی از فعالیت‌های حوزه فرهنگی و اجتماعی در مقیاس محله‌ای را که قبلاً رأساً یا توسط پیمانکار بخش خصوصی انجام می‌داد به مدیریت محله واگذار نماید.

۲- شهرداری تهران بخشی از بودجه و اعتبارات بخش فرهنگی و اجتماعی سالانه را به محلات اختصاص داده و این پول در حساب مدیریت محله واریز و با رعایت مقررات و ضوابط، رأساً توسط مدیریت محله هزینه گردد.

۳- یکنی رویکرد محله‌محوری و با توجه به متفاوت بودن نیازها، شرایط و ظرفیت‌های هر محله، سیستم و ساختار مستقر در محله (مدیریت محله) این نیازها و ظرفیت‌ها را استخراج و در یک قالب منظم و متسجم و هدفمند (برنامه) برطرف نماید.

در طول چند سال گذشته برای تحقق موارد فوق‌الذکر گام‌های ارزشمندی از سوی دو طرف موضوع (شهرداری و ساختار مدیریت محله) برداشته شد. به‌خصوص دوگام اول که شهرداری تهران تلاش نمود سهم بودجه برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی در محلات در قالب کتاب برنامه و بودجه هر محله تدوین و ابلاغ نماید.

برداشتن این گام لازم اما کافی نبود و اکنون ضرورت دارد گام مهم دیگری در راستای محله‌محوری واقعی و معنادار برداشته شود. برای اجرایی شدن گام سوم، در سال‌های پیش رو، تمام محله‌های تهران باید برنامه و بودجه کاملاً محله‌ای و از پایین به بالا در حوزه فرهنگی و اجتماعی را طراحی نمایند.

پیش‌نیازچنین کاری که در ماده ۴ و ۵ آیین‌نامه اداری، مالی مدیریت محله، استناد قانونی آن پیش‌بینی شده است، آشنا شدن افراد مسئول در ساختار

مدیریت محله (اعضای هیأت‌امنا، مدیر محله، اعضای کارگروه‌ها، مسئولین خانه‌ها، بازرسین) با چگونگی تدوین و طراحی برنامه‌ها و مخصوصاً برنامه عملیاتی فرهنگی و اجتماعی یکساله و توانمندسازی آنها در این راستا می‌باشد.

سیاست‌های حمایتی شهرداری تهران کماکان باعث می‌شود تا نقش ادارات و سازمان‌های مطبوع در تنظیم برنامه‌ها و تخصیص اعتبارات، نقشی اخله‌گر باشد. در عین حال باید با رویکردی مشارکت جویانه بین هیأت‌انما، محلات و ادارات شهرداری تهران، برنامه و بودجه‌ها تدوین و عملیاتی گردند. لذا لزوم تدوین روش‌های بودجه‌ریزی محلات که تاکنون صورت نگرفته به صورت جدی و گریخته اقداماتی صورت می‌گرفت. دبیرخانه ستاد راهبردی مشارکت‌های اجتماعی در محلات را بر آن داشت تا ضمن ارایه پیشنهادات و شیوه‌نامه‌ها در خصوص تهیه بودجه محلات، سفارش کتابی راهنمای و متناسب را نیز به عنوان راهنمای عملی مسئولین در سراهای محلات به صورت بودجه سالانه، انجام دهد. لذا امید است تا با تبادل دانش و تجربیات در این حوزه و به کارگیری دقیق فنون نسبت به تدوین برنامه و بودجه با کمترین هزینه اقدامات لازم صورت پذیرد.

دکتر رضا طالب‌نژاد

رئیس دبیرخانه ستاد راهبردی مشارکت‌های اجتماعی

ساماندهی مشارکت‌های اجتماعی در محلات

زمستان ۱۳۹۲

مقدمه

برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی یکی از وظایف اصلی مدیریت است. بدون برنامه‌ریزی و بدون تأمین و تخصیص منابع نمی‌توان به صورت اثربخش فعالیت‌ها را سازماندهی و هدایت کرد. مدیریت محله با ساز و کار اجرایی تعریف شده برای آن باید بتواند اقدامات خود را در سه دسته (کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت) برنامه‌ریزی و متناسب با آن نسبت به تأمین و تخصیص درجه اقدام نماید. از سویی ظرفیت‌های لازم از قبیل تخصص، تجارب، تعداد سایر موارد در محلات، مراحل ابتدایی خود را طی می‌نماید. برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی محلات می‌بایست منطبق بر رویکرد مشارکتی محله محسوب شده مسئولیت‌های مربوطه در سطوح محلات و شهرداری تعریف گردد. در این کتاب در فصل یک به مباحث کلی و تعاریف در حوزه کلی برنامه و برنامه‌ریزی اشاره می‌شود در فصل دو بودجه و بودجه‌بندی و شرح کاملی از

تعاریف و اصطلاحات تبیین می‌گردد. رویکردهای مهم از قبیل بودجه برنامه‌ای و بودجه عملیاتی و نقش دولت‌ها در نظام بودجه‌ریزی با مروری بر تاریخچه بودجه‌ریزی در ایران و بیان اهمیت به‌کارگیری استانداردها در راینده بودجه‌ریزی در فصل سه توضیح داده شده‌اند. در فصل چهارم آشنایی با اصول کلی بودجه نویسی در شهرداری‌ها و مراحل بودجه و برخی مواد قانونی بودجه در شهرداری‌ها شرح داده می‌شود. در فصل پنجم، بیان بودجه‌ریزی در محلات شهر با رویکرد شهر تهران پرداخته می‌شود و سپس اسناد و ادارات مختلف در تنظیم بودجه و برخی شاخص‌ها نیز بیان می‌گردد. در نهایت در فصل ششم راهنماها و جداول تنظیم بودجه به صورت عملیاتی ارائه می‌گردد.

ضمن تأکید بر این نکته که رویکرد بودجه نویسی در محلات باید مبتنی بر بودجه‌ریزی عملیاتی باشد معضلات محلات می‌توانند با سیاست‌ها و رهنمودهای اجرایی دبیرخانه ستادگیری مرکزی مشارکت‌های اجتماعی در محلات، نسبت به اجرای کامل یا به‌شی‌را در روش‌ها اقدام نمایند. در عین حال انتظار می‌رود تا مسئولین محلی با حرکت در جهت بسط و پیاده‌سازی بودجه‌ریزی عملیاتی و تکمیل اطلاعات برنامه‌ها فعالیت‌های خود در طی سال‌های بعد اقدامات مؤثری در این خصوص انجام دهند.

این کتاب حاصل ماه‌ها تحقیق و بررسی اسناد و مشاوره با کارشناسان حوزه برنامه و بودجه و کارشناسان حوزه مدیریت محله می‌باشد. امید به مؤثر بودن مطالب آن و تحقق بخشی از اهداف طرح‌های اجتماعی و فرهنگی و از جمله طرح مدیریت محله، از مسئولین و کارشناسان در سطح محلات و سایر دست‌اندرکاران انتظار می‌رود با بهره‌گیری از مطالب آن و

فرم‌های کاربردی ارائه شده و به‌کارگیری تجربیات ارزشمند خود بتوانند در تنظیم برنامه و بودجه محلات با کمترین اشتباه و خطای فنی اقدامات لازم را انجام دهند. در عین حال با توجه به رشد روزافزون توانایی‌ها در مجموعه مدیریت محلات شهر تهران و نیاز به روزآمد شدن دانش، ارائه پیشنهادها و اصلاحی از طریق دبیرخانه ستاد راهبری مرکزی ساماندهی مارکت‌های اجتماعی در محلات و یا از طریق ایمیل مندرج در صفحه شناسنامه کتاب به ما در ویرایش دوم کتاب کمک شایانی خواهد نمود.

شایسته است تا از همکاری آقایان مهندس حسین پاکدل‌نژاد و مهندس حسن هادی که در تنظیم مطالب این کتاب ما را یاری کردند و نقش مؤثری در بارگذاری مطالب و اعتبارسنجی روش‌های اجرایی و فرم‌های مربوطه داشتند و همچنین خانم سکینه کرد، کمال سپاس و امتنان را داشته باشیم.

سطفی پاکدل‌نژاد - رضا شادمانفر